

Бойко І. С. Прецедентна практика Суду ЄС та проблема запобігання забрудненню морського середовища

Inna Boyko*. The case law of the European Court of Justice and the problem of preventing pollution of the marine environment

Suggested citation:

Бойко, І.С. (2018). Прецедентна практика Суду ЄС та проблема запобігання забрудненню морського середовища. *Lex Portus*, 2, 31-40. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.2.2018.4>

Boiko, I.S. (2018). Pretsedentna praktyka Sudu YeS ta problema zapobihannia zabrudnenniu morskoho seredovyshcha [The case law of the European Court of Justice and the problem of preventing pollution of the marine environment]. *Lex Portus*, no. 2, 31-40. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.2.2018.4> [in Ukrainian].

*Inna Boyko. PhD in Political Sciences, Docent, Associate Professor of the Department of Maritime Law of the National University “Odessa Maritime Academy”, doctoral student of the Department of International Law of the Yaroslav Mudryi National Law University (8, Didrikhsona St., Odessa, Ukraine).

ABSTRACT

The author of the article, analyzing the activities of the European Union in the field of prevention of marine pollution and the decision in case C-459/03 “European Commission against Ireland”, argues that the decisions of the Court of Justice are judicial precedents. The judgments on the protection of the environment, including prevention of pollution of the marine environment, consider the application and implementation of EU directives, clarify or define certain terms, specify the division of powers between the Member States and the EU on specific issues, and also supplement the content of the constituent

documents, as was done in decision No. C-459/03 “Commission against Ireland”. On the example of MOX Plant cases, the author concludes that the conflict of jurisdictions of judicial and arbitration bodies takes place in situations where identical disputes are consistently or simultaneously submitted to the consideration of various bodies of international justice, none of which has an exclusive jurisdiction. According to the decision in case C-459/03 “Commission v. Ireland”, the exclusive jurisdiction of the European Court of Justice is determined not only by the constituent documents of the EU, but also by the European Court of Justice itself. The European Court of Justice found that only it has exclusive jurisdiction over the application and interpretation of EU law, including the rules of international law that have become part of the EU legal order (for example, the United Nations Convention on the Law of the Sea).

The key words: European Court of Justice, International Tribunal for the Law of the Sea, Permanent Court of Arbitration, exclusive jurisdiction of the CJEU, conflict of jurisdictions.

REFERENCES

Abi-Saab, G. (1999). Fragmentation or Unification: Some Concluding Remarks. *New York University Journal of International Law and Politics*, 31, 4. Retrieved from http://www.pict-pcti.org/publications/PICT_articles/JILP/Abi_Saab.pdf

Alter, K.J. (2009). *The European Court's Political Power: Selected Essays*. Oxford: Oxford University Press.

Anakina, T.M. (2008). *Sudovyy pretsedent u pravi Yevropeys'koho Soyuzu*. [Judicial precedent in the law of the European Union]. Kharkiv. [in Ukrainian].

C-53/96 Hermès [1998] ECR I-3603, paragraph 33, Joined Cases C-300/98 and C-392/98 Dior and Others [2000] ECR I-11307, paragraph 33, and Case C-13/00 Commission v Ireland [2002] ECR I-2943.

Cogan, J. (2008). Competition and Control in International Adjudication. *Virginia Journal of International Law*, 48, 2, 411-449.

Case C-213/03, L'Etang de Berre. Judgment of 15.07.2004. *InfoCuria - Case-law of the Court of Justice*. Retrieved from <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-213/03>

COMMISSION v IRELAND. JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber) of 30 May 2006 in Case C-459/03. Retrieved from <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de134925dbe8c042c3b72a9918695ea10f.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pb38Pe0?text=&docid=57551&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=423728>

Court of Justice of the European Union. Retrieved from https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7046/en/

Decision concluding the Convention for the prevention of marine pollution from land-based sources 1975 (The Council of the European Communities). OJ L 194, 25.7.1975, 5.

Decision concluding the Protocol amending the Convention for the prevention of marine pollution from land-based sources 1986 (The Council of the European Communities). OJ L 24, 27.1.1987, 46.

Directive amending the Directives laying down the basic safety standards for the health protection of the general public and workers against the dangers of ionizing radiation 1980 (Council of the European Union), OJ L 246, 17.9.1980, 1–72.

Directive concerning minimum requirements for vessels bound for or leaving Community ports and carrying dangerous or polluting goods 1993 (Council of the European Union). OJ L 247, 5.10.1993, 19.

Directive laying down basic safety standards for the protection of the health of workers and the general public against the dangers arising from ionizing radiation 1996 (Council of the European Union), *Official Journal* L 159, 29/06/1996, 0001–0114.

Directive on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment 1985 (Council of the European Union). OJ L 175, 5.7.1985, 40.

Directive on the supervision and control of shipments of radioactive waste between Member States and into and out of the Community 1992 (Council of the European Union), OJ L 35, 12.2.1992, 24–28.

Dohovir pro zasnuvannia yevropeiskoho spivtovarystva z atomnoi enerhii 1957 (Ievropeiske spivtovarystvo z atomnoi enerhii) [Treaty establishing the European Atomic Energy Community 1957 (European Atomic Energy Community)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_027 [in Ukrainian].

Dyrektyva pro vstanovlennia ramok diialnosti Spivtovarystva v haluzi vodnoi polityky 2000 (Ievropeyskyi Parlament i Rada) [Directive establishing the framework for Community action in the field of water policy 2000 (European Parliament and Council)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_962 [in Ukrainian].

Entin, L.M. (2007) (Ed.). *Pravo Yevropeyskogo Soyuzu i pravovoye obespecheniye zashchity prav cheloveka* [European Union law and legal protection of human rights]. Moscow: Norma. [in Russian].

Ispolinov, A.S. *Jevoljucija i puti razvitija sovremennogo mezhdunarodnogo pravosudija* [Evolution and ways of development of modern international justice]. *Cyberleninka*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-i-puti-razvitiya-sovremennogo-mezhdunarodnogo-pravosudija> [in Russian].

Komarova, T.V. (2010). *Yurysdyktsiya Sudu Yevropeys'koho Soyuzu* [Jurisdiction of the Court of the European Union]. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

Konsolidovani versii Dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu z protokolamy ta deklaratsiiamy 1992, 1957 (Ievropeyskyi Soiuz, Yevropeiske ekonomichne spivtovarystvo) [Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union with the protocols and declarations of 1992, 1957 (European Union, European Economic Community)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 [in Ukrainian].

Konvencija po zashchite morskoy sredey rajona Baltijskogo morja 1992 (Evropejskoe Jekonomicheskoe Soobshhestvo) [Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area 1992 (European Economic Community)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/987_009 [in Russian].

Lavranos, N. (2004). *Legal Interaction between Decisions of International Organizations and European Law*. London.

MOX Plant Case (Ireland v. United Kingdom) № 2002-01. Orders. Retrieved from <https://pcacases.com/web/sendAttach/865>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/866>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/867>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/868>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/869>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/870>

Mykiievych, M.M. (2013) (Ed.). *Mizhnarodne pravo XXI stolittya: suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku*. [International Law of the XXI Century: Current State and Development Prospects]. Lviv, LA "Piramida". [in Ukrainian].

OB L 73, 16.3.1994, 19.

OB L 104, 3.4.1998, 1.

OB L 240, 19.9.1977, 1.

OB L 67, 12.3.1983, 1.

Order about The Mox plant case, 3 December 2001 (Provisional Measures) № 10 (International Tribunal for the law of the Sea). Retrieved from http://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no_10/Order.03.12.01.E.pdf

Permanent Court of Arbitration, March 7, 2002. Retrieved from <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Ireland%20-%20Memorial.pdf>

Permanent Court of Arbitration, 24. June 2003. Retrieved from <http://www.pca-cpa.org/upload/files/MOX%20Order%20no3.pdf>

Plotnikov, A.V. (2012). *Yurisdiktsionnyy konflikt i dialog mezhdunarodnykh sudov v protsesse fragmentatsii mezhdunarodnogo prava* [Jurisdictional conflict and the dialogue of international courts in the process of fragmentation of international law]. *Rossiyskij juridicheskij zhurnal* [Russian Law Journal], no. 4, 108-117. [in Russian].

Romano, C. (1999). The Proliferation of International Judicial Bodies: The Pieces of the Puzzle. *New York University Journal of International Law*, 31, 4, 709-751.

Shevchuk, S.V. (2007). Sudovyy pretsedent u pravi YES [Judicial precedent in EU law]. *Biuleten Ministerstva yustytzii Ukrainy* [Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine] 6, 78-85. [in Ukrainian].

Smbatyan, A.S. (2012). *Resheniya organov mezhdunarodnogo pravosudiya v sisteme mezhdunarodnogo publichnogo prava* [Decisions of the bodies of international justice in the system of international public law]. Moscow: Statut. [in Russian].

Tolstykh, V.L. (2011). Formirovaniye sistemy mezhdunarodnogo pravosudiya i yeye osnovnyye kharakteristiki [Formation of the system of international justice and its main characteristics]. *Rossiiskij juridicheskij zhurnal* [Russian Law Journal], no. 1, 62-70. [in Russian].

Tolstykh, V.L. (2010). Nekotoryye aspekty proliferatsii mezhdunarodnykh sudov [Some aspects of the proliferation of international ships]. *Rossiiskoe pravosudie* [Russian justice], no. 9, 34-42. [in Russian].

Yakoviuk, I. (2013). Systema dzherel prava Yevropeys'koho soyuzu: zahal'na kharakterystyk [System of sources of law of the European Union: general characteristics]. *Filosofiiia prava i zahalna teoriia prava* [Philosophy of law and general theory of law], no. 1, 209-220. [in Ukrainian].

Бойко І. С.,

к. політ. н., доцент,

доцент кафедри морського права

Національного університету

«Одеська морська академія»,

докторант кафедри міжнародного права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

(м. Одеса, м. Харків, Україна)

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-0400-2666>

УДК 341.64

DOI 10.26886/2524-101X.2.2018.4

ПРЕЦЕДЕНТНА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ТА ПРОБЛЕМА ЗАПОБІГАННЯ ЗАБРУДНЕННЮ МОРЬСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Автор статті, здійснивши аналіз діяльності Європейського Союзу у сфері запобігання забрудненню морського середовища та рішення по справі C-459/03 «Єврокомісія проти Ірландії», стверджує, що рішення Суду ЄС мають прецедентний характер. На прикладі *MOX Plant cases* автор робить висновок, що конфлікт юрисдикцій судово-арбітражних інституцій має місце в ситуаціях, коли тотожні спори послідовно або одночасно передаються на розгляд різних органів міжнародного правосуддя, юрисдикція жодного з яких не має виняткового характеру. Відповідно до рішення по справі C-459/03 «Єврокомісія проти Ірландії», виняткова юрисдикція Суду Європейського Союзу визначається не лише установчими документами ЄС, але й Європейським судом правосуддя. Суд ЄС встановив, що тільки він має виняткову юрисдикцію з питань застосування та тлумачення права ЄС, включаючи ті норми міжнародного права, які стали частиною правопорядку ЄС (як наприклад, Конвенція ООН з морського права 1982 року).

Ключові слова: Європейський суд правосуддя, Міжнародний трибунал з морського права, Постійна палата третейського суду, виняткова юрисдикція Суду ЄС, конфлікт юрисдикцій.

Inna Boyko. The Case Law of the European Court of Justice and the Problem of Preventing Pollution of the Marine Environment. – Article.

The author of the article, analyzing the activities of the European Union in the field of prevention of marine pollution and the decision in case C-459/03 «European Commission against Ireland», argues that the decisions of the Court of Justice are

judicial precedents. On the example of *MOX Plant cases*, the author concludes that the conflict of jurisdictions of judicial and arbitration bodies takes place in situations where identical disputes are consistently or simultaneously submitted to the consideration of various bodies of international justice, none of which has an exclusive jurisdiction. According to the decision in case C-459/03 «European Commission v. Ireland», the exclusive jurisdiction of the European Court of Justice is determined not only by the constituent documents of the EU, but also by the European Court of Justice itself. The European Court of Justice found that only it has exclusive jurisdiction over the application and interpretation of EU law, including the rules of international law that have become part of the EU legal order (for example, the United Nations Convention on the Law of the Sea).

Keywords: European Court of Justice, International Tribunal for the Law of the Sea, Permanent Court of Arbitration, exclusive jurisdiction of the CJEU, conflict of jurisdictions.

Бойко И. С. Прецедентная практика Суда ЕС и проблема предотвращения загрязнения морской среды. – Статья.

Автор статьи, проанализировав деятельность Европейского Союза в сфере предотвращения загрязнения морской среды и решение по делу C-459/03 «Еврокомиссия против Ирландии», утверждает, что решения Суда ЕС имеют прецедентный характер. На примере *MOX Plant cases* автор делает вывод, что конфликт юрисдикций судебной-арбитражных органов имеет место в ситуациях, когда тождественные споры последовательно или одновременно передаются на рассмотрение различных органов международного правосудия, юрисдикция ни одного из которых не носит исключительного характера. Согласно решению по делу C-459/03 «Еврокомиссия против Ирландии», исключительная юрисдикция Суда Европейского Союза определяется не только учредительными документами ЕС, но и самим Европейским судом правосудия. Суд ЕС установил, что только он имеет исключительную юрисдикцию по вопросам применения и толкования права ЕС, включая нормы международного права, которые стали частью правопорядка ЕС (например, Конвенция ООН по морскому праву 1982 года).

Ключевые слова: Европейский суд правосудия, Международный трибунал по морскому праву, Постоянная палата третейского суда, исключительная юрисдикция Суда ЕС, конфликт юрисдикций.

В установчих договорах Европейского Союзу прямо не вказується на обов'язковість для ЄС попередніх рішень Європейського суду правосуддя (або Суду Європейського Союзу, *European Court of Justice, CJEU*) та, за умов відсутності доктрини *stare decisis*, практика суду ЄС розвивається відверто за прецедентним принципом. Рішення Суду ЄС є джерелом права та частиною правової системи ЄС, тобто Суд ЄС є судовим правотворцем. Особливо це стосується актів

тлумачення та судового контролю за правовими актами держав-членів ЄС на предмет відповідності загальноєвропейському законодавству. Судова правотворчість, що здійснюється Судом ЄС, відрізняється від «класичного» прецедентного права, але Суд своїми рішеннями заповнює прогалини, усуває незрозумілості, доповнює положення міжнародного договору в разі потреби більш чіткого розуміння. Крім того, правотворчість Суду ЄС, на думку дослідників діяльності Суду ЄС, полягає у тому, що судді не можуть подолати свої попередні правові позиції без вагомих на те причин, й тому важко провести розрізнення між суддями та законодавцем, оскільки будь-яке застосування передбачає тлумачення, що означатиме вдосконалення та конкретизацію норм права [1]. Суд ЄС як у законодавчому процесі (наприклад, виконуючи право анулювати нормативно-правовий акт, прийнятий інститутами ЄС у випадку порушення ними процедури прийняття), так і в загальному правотворчому процесі, коли Суд здійснює телеологічне та систематичне тлумачення установчих договорів, фактично творить право.

Предметом дослідження даної статті є діяльність Європейського Союзу у сфері запобігання забрудненню морського середовища та рішення по справі № C-459/03 «Єврокомісія проти Ірландії». Оскільки спір, що виник у 2001 році між Великою Британією та Ірландією, яка вимагала розкриття інформації про рівень і причини радіоактивного забруднення в районі дії заводу «*MOX*» на англійському узбережжі Ірландського моря, вважається «хрестоматійним» [2] прикладом конфлікту юрисдикцій міжнародних судово-арбітражних інституцій, мета даного дослідження – проаналізувати *MOX Plant cases* та довести, що рішення Суду ЄС мають прецедентний характер.

Доктринальні дослідження із загальних питань міжнародного правосуддя, Суду ЄС тощо проводилися вітчизняними науковцями (Андрусевич Н. І., Анакіна Т. М., Буроменський М. В., Буткевич В. Г., Микієвич М. М., Комарова Т. В., Шевчук С. В., Яковюк І. В. та ін.), зарубіжними авторами (Абі-Сааб Г., Алтер К., Ентін Л. М., Толстих В. Л., Шинкарецька Г. Г.) [3]. Проблемам взаємодії органів міжнародного правосуддя присвячені наукові публікації Ісполінова О. С., Когана Дж., Лавраноса Н., Плотнікова О.В., Романо Ч., Смбалян А. С., Хелфера Л. та ін. [4].

Співтовариство і держави-члени ЄС є сторонами багатьох міжнародних угод, що містять важливі зобов'язання щодо охорони морських вод від забруднення, зокрема, Конвенції про охорону морського сере-

довища зони Балтійського моря [5], підписаної у Гельсінкі 9 квітня 1992 року і схваленої Рішенням Ради 94/157/ЄС [6], Конвенції про запобігання забрудненню морського середовища Північно-східної Атлантики (Конвенція ОСПАР), підписаної у Парижі 22 вересня 1992 року і схваленої Рішенням Ради 98/249/ЄС [7], Конвенції про охорону Середземного моря від забруднення, підписаної у Барселоні 16 лютого 1976 року і схваленої Рішенням Ради 77/585/ЄЕС [8], та її Протоколу щодо охорони зони Середземного моря від забруднення з наземних джерел, підписаного у Афінах 17 травня 1980 року і схваленого Рішенням Ради 83/101/ЄЕС [9]. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року [10] прийнята з врахуванням положень перелічених документів та для допомоги Співтовариству і державам-членам виконувати ці зобов'язання. Сферу запобігання забрудненню морського середовища в ЄС також регулюють директиви 85/337, 93/75, 90/313, 80/836, 92/3, 96/29 та інші [11]. Особлива роль Європейського Союзу в сфері захисту морського середовища Балтійського моря обумовлена тим, що ЄС поряд з державами-членами ЄС виступає самостійним учасником Гельсінкської конвенції 1992 року, а отже, може контролювати імплементацію положень Конвенції в усіх державах-учасниках. У практиці Суду Європейського Союзу наявні прецеденти, коли було визнано пряму дію положень змішаного міжнародного договору. Так, при розгляді справи, пов'язаної з фактом забруднення частини Середземного моря викидом шкідливих речовин енергетичною компанією, Суд ЄС вказав на те, що Барселонська конвенція про охорону морського середовища Середземного моря 1976 року і протоколи до неї мають пряму дію [12]. Відповідно до положень статей 6 і 7 Додатку II до Барселонської конвенції, держава зобов'язана розробити критерії, які мають враховуватися при видачі дозволу на мінімальний викид шкідливих речовин в акваторію Середземного моря. Однак такі критерії розроблені не були, у зв'язку з чим Суд ЄС визнав за потрібне визнати пряму дію цих положень. Суд ЄС вказав на те, що Конвенція і протоколи до неї є частиною права Європейського співтовариства, навіть, незважаючи на те, що на рівні ЄС вона ще не була імplementована. В силу цього Комісія Європейського Союзу та громадяни держав-членів ЄС можуть звертатися зі скаргами на невиконання положень змішаних регіональних угод [12].

У судових рішеннях, що стосуються охорони довкілля, розглядаються застосування та імплементація директив ЄС, даються уточнення або визначення певних термінів, закріплюється розмежування повноважень між державами-членами та ЄС з конкретних питань, а також доповнюються певним змістом положення установчих документів, як це було зроблено в рішенні № C-459/03 «Єврокомісія проти Ірландії» [13].

Розглянемо справи про завод змішаного оксидного палива (*MOX Plant cases*). Британська компанія *British Nuclear Fuel plc* («BNFL») використовує комплекс об'єктів в Селлафілді (Великобританія), розташованому на узбережжі Ірландського моря в 112 км від Ірландії. Ці об'єкти включають т. зв. установки *MOX* та *THORP*. Аббревіатура *MOX* використовується для позначення змішаного оксидного палива, що призначено для використання як джерела енергії на атомних електростанціях. *THORP* позначає відпрацьоване ядерне паливо з ядерних реакторів у Сполученому Королівстві та інших країнах, яке переробляється з метою видобування з нього двоокису плутонію та двоокису урану. Завод в Селлафілді був побудований в 1997 р. для обробки іноземного, в основному японського двоокису плутонію. Ірландія оспорила проект будівництва заводу з переробки плутонію, оскільки транспортування мало здійснюватися через води Ірландії.

Питання радіоактивних викидів британського заводу виявилось предметом регулювання трьох міжнародних договорів: Конвенції ООН з морського права (частина XII), яка має універсальний характер; Конвенції про запобігання забрудненню морського середовища Північно-східної Атлантики, яка має регіональний характер; права ЄС та Євратому в сфері охорони довкілля [11]. Тому перед Ірландією постало питання – який суд або трибунал компетентний вирішити цей конфлікт: 1) трибунал, створений на основі Конвенції з морського права, або 2) трибунал, створений відповідно до Конвенції про запобігання забрудненню морського середовища Північно-східної Атлантики (ШПТС), або 3) Суд ЄС.

У 2001 році Ірландія подала скарги до Міжнародного трибуналу з морського права (МТМП) та до Постійної палати третейського суду (ШПТС), яка функціонує як секретаріат для створення арбітражних трибуналів. Єврокомісія, в свою чергу, виступила скаржником проти Ірландії, вказуючи на те, що Ірландія порушує правопорядок Європейського Союзу, оскільки просить розглядати спір за межами

правопорядку ЄС, крім того, відзначалось, що питання спору, врегульовані правом ЄС, що надає юрисдикцію Суду ЄС, тобто Ірландія порушує положення ст. 292 Договору про ЄС (ст. 344 Договору про функціонування Європейського Союзу), в якій вказано, що держави-члени беруть на себе зобов'язання не піддавати спори щодо тлумачення або застосування Договорів жодним іншим методам урегулювання, крім передбачених в Договорах [14].

Оскільки Великобританія планувала здійснювати імпорт урану і плутонію, в т. ч. використовуючи регулярні перевезення Ірландським морем. Ризик заподіяння транскордонної шкоди навколишньому природному середовищу Ірландії в результаті регулярних перевезень таких небезпечних речовин, як уран і плутоній, Ірландським морем, а також загроза терористичних актів послужили фактичними підставами звернення Ірландії в МТМП (справа №10) [15]. Ірландія звинувачувала Великою Британію в порушенні зобов'язань в сфері співпраці, захисту та охорони морського середовища, передбачених Конвенцією ООН з морського права 1982 року, зокрема статтей 123, 192, 193, 194, 197, 206, 207, 211 і 213 [15, para. 26.]. МТМП в Наказі (*Order*) [15, para. 82] вказав, що відповідно до Конвенції ООН з морського права 1982 року (частина XII) і загальним міжнародним правом обов'язок співпрацювати є фундаментальним принципом у галузі запобігання забрудненню морського середовища і тому Трибунал наказав тимчасові заходи і зобов'язав сторони спору почати консультації з метою обміну подальшою інформацією щодо можливих наслідків запуску заводу МОКС для акваторії Ірландського моря; контролю ризиків і впливу роботи заводу МОКС на акваторію Ірландського моря; вироблення необхідних заходів для запобігання забрудненню морського середовища в результаті роботи заводу МОКС [15, para. 89]. Враховуючи справу за позовом Єврокомісії проти Ірландії, МТМП вирішив призупинити подальше провадження у справі про юрисдикцію та суть справи.

У справі «Єврокомісія проти Ірландії» вказується, що на прохання Ірландії провести належну оцінку впливу на навколишнє середовище всіх видів діяльності, що пов'язані з заводом *MOX* в морському середовищі Ірландського моря, за статтею 206 Конвенції ООН з морського права, слід зазначити, що це питання є предметом Директиви 85/337, яка вказана в додатку до Декларації про компетентність Співтовариства [16, para. 111]. Це ж зауваження стосується

статей 123,192, 193, 194,197, 207, 211 та 213 Конвенції, оскільки питання зобов'язання вживати заходів, необхідних для запобігання, зменшення і контролю забруднення є предметом Директив 85/337, 93/75, 90/313 [16, *para.*114, 117]

Ірландія звернулася до арбітражного трибуналу *ad hoc* в рамках ППТС з проханням «визнати, що [Велика Британія] порушила свої зобов'язання за статтею 9 Конвенції ОСПАР», і що вона повинна представити доповіді Ірландії [17]. Конвенція ОСПАР була ухвалена Європейським Союзом (рішенням Комісії 98/249/ЄК від 7 жовтня 1997 року). Ця конвенція доповнює, *inter alia*, Паризькі конвенції щодо запобігання забрудненню моря від сухопутних джерел, стороною яких Співтовариство вже є, і які вказані в додатку до Декларації про компетенцію Співтовариства. Справа №2001-03 розглядалася з 15 червня 2001 року по 2 липня 2003 року. Трибунал заявляв про свою юрисдикцію у цій справі, а також про підтвердження прийнятності заяви Ірландії. Але вказував на те, що вимога Ірландії щодо інформації не підпадає під дію Статті 9 (3) (d) Конвенції про запобігання забрудненню морського середовища Північно-східної Атлантики, тому Велика Британія не порушила зазначену статтю. Трибунал відхилив вимоги Ірландії [18].

Другий арбітражний трибунал в рамках ППТС був створений відповідно до Додатку VII Конвенції ООН з морського права. Справа № 2002-01 розглядалася з 25 жовтня 2001 року по 6 червня 2008 року. Протягом цих років були прийняті накази (*Order*) № 1 від 02.07.2002 р., № 2 від 10.12.2002р., № 3 від 24.06.2003 р., № 4 від 14.11.2003 р., які тлумачили поняття шкоди морському середовищу; в яких зазначалося, що не було безпосередньої загрози радіоактивного зараження місцевості в період до створення арбітражу; рекомендувалося співпрацювати і проводити консультації щодо запобігання забрудненню морського середовища [19]. Наказами № 5 від 22.01.2007 р., № 6 від 06.06.2008 р. був завершений арбітражний розгляд, оскільки на підставі рішення Суду ЄС від 30 травня 2006 року Ірландія була змушена відкликати позовну заяву. Суд ЄС вказав на те, що міжнародна угода (Конвенція ООН з морського права 1982 р.) не впливає на виняткову юрисдикцію Суду ЄС як органу, компетентного вирішувати спори між державами-членами ЄС, якщо розв'язання таких спорів одночасно пов'язано із застосуванням комунітарного права», тому що це суперечить вимогам положень статей 292 ЄС [ст. 344 ДФЄС] та 192, 193 ЕА

щодо виняткової природи підсудності Суду вирішувати спори щодо тлумачення та застосування положень законодавства Співтовариства [16, *paras.* 152, 16, 182].

Європейський суд правосуддя підтвердив правило, згідно з яким будь-які спори між державами-членами ЄС з питань, що належать до відання Європейського Союзу можуть розглядатися лише судовими інстанціями Союзу. Це загальне правило міститься в установчих договорах Європейського Союзу. Враховуючи прецедентні рішення попередніх справ [20], Суд доповнив правило уточненням: будь-яке рішення, винесене міжнародним судом з питань, пов'язаних зі сферою ведення і компетенції Союзу, незалежно від того, чи йде мова про виняткову компетенцію і обсяг врегулювання правом ЄС, не може мати юридичну силу на території ЄС і не породжує ніяких юридичних наслідків для суб'єктів європейського права [16, *para.* 63].

Таким чином, конфлікт юрисдикцій судово-арбітражних інституцій має місце в ситуаціях, коли тотожні спори послідовно або одночасно передаються на розгляд різних органів міжнародного правосуддя, юрисдикція жодного з яких не має виняткового характеру. Відповідно до рішення по справі С-459/03 «Єврокомісія проти Ірландії» виняткова юрисдикція Суду Європейського Союзу визначається не лише установчими документами ЄС, але й Європейським судом правосуддя.

Суд ЄС встановив, що тільки він має виняткову юрисдикцію з питань застосування та тлумачення права ЄС, включаючи ті норми міжнародного права, які стали частиною правопорядку ЄС (як наприклад, Конвенція ООН з морського права 1982 року).

Рішення по справі С-459/03 Єврокомісія v. Ірландія від 30.05.2006 р. має прецедентний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук С. В. Судовий прецедент у праві ЄС // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2007. № 6. С. 78-85.
2. Исполинов А. С. Эволюция и пути развития современного международного правосудия. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-i-puti-razvitiya-sovremenного-mezhdunarodного-pravosudiya>
3. Див.: Анакіна Т. М. Судовий прецедент у праві Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00. 11 – міжнародне право. – Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2008. 21 с.; Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку

- (до 60-ліття проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н., проф. М. М. Микієвича. – Львів, ЛА «Піраміда», 2013. 320 с.; Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека / Рук. авт. колл. и отв. ред. д. ю. н., проф. Л. М. Энтин. 2-е изд., пересмотр, и доп. – М.: Норма, 2007. 960 с.; *Abi-Saab G. Fragmentation or Unification: Some Concluding Remarks // New York University Journal of International Law and Politics. 1999. Vol. 31. № 4. URL: http://www.pict-pcti.org/publications/PICT_articles/JILP/Abi_Saab.pdf; Alter K. J. The European Court's Political Power: Selected Essays. – Oxford: Oxford University Press, 2009. 364 p.; Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. – Х.: Право, 2010. 360 с.; Толстых В. Л. Некоторые аспекты пролиферации международных судов // Российское правосудие. 2010. № 9. С. 34-42; Яковюк І. Система джерел права Європейського союзу: загальна характеристика // Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 209-220.*
4. Див.: *Lavranos N. Legal Interaction between Decisions of International Organizations and European Law. – L., 2004. P. 23-34; Cogan J. Competition and Control in International Adjudication // Virginia Journal of International Law. 2008. Vol. 48. № 2. P. 411-449; Смбатян А. С. Решения органов международного правосудия в системе международного публичного права. – М.: Статут, 2012. 270 с.; Плотников А. В. Юрисдикционный конфликт и диалог международных судов в процессе фрагментации международного права // Российский юридический журнал. 2012. № 4 (июль-август). С. 108-117; Толстых В. Л. Формирование системы международного правосудия и ее основные характеристики // Российский юридический журнал. 2011. № 1 (январь-февраль). С. 62-70; Romano C. The Proliferation of International Judicial Bodies: The Pieces of the Puzzle // New York University Journal of International Law. 1999. Vol. 31. № 4. P. 709-751.*
  5. Конвенція про захист морського середовища району Балтійського моря 1992 року ЄЕС; Конвенция, Международный документ от 09.04.1992. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/987_009
  6. *ОВ L 73, 16.3.1994, С. 19.*
  7. *ОВ L 104, 3.4.1998, С. 1.*
  8. *ОВ L 240, 19.9.1977, С. 1.*
  9. *ОВ L 67, 12.3.1983, С. 1.*
  10. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_962
  11. Council Directive 93/75/EEC of 13 September 1993 concerning minimum requirements for vessels bound for or leaving Community ports and carrying dangerous or polluting goods (OJ L 247, 5.10.1993, p. 19); Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (OJ L 175, 5.7.1985, p. 40); Convention for the prevention of marine pollution from land-based sources, Paris, 14 June 1974 (Council Decision 75/437/EEC of 3 March 1975, published in OJ L 194, 25.7.1975, p. 5.; Protocol amending the Convention for

- the prevention of marine pollution from land-based sources, Paris, 26 March 1986 (Council Decision 87/57/EEC of 22 December 1986, published in OJ L 24, 27.1.1987, p. 46) Directives 80/836, 92/3, 96/29/Euratom, Договір про заснування європейського співтовариства з атомної енергії (ст. 193).
12. Case C-213/03, L'Etang de Berre. Judgment of 15.07.2004 // InfoCuria – Case-law of the Court of Justice. Available at: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-213/03>
  13. Див.: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7046/en/
  14. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з [...] Європейський Союз, ЄЕС; Договір, Міжнародний документ, Протокол [...] від 07.02.1992, 25.03.1957. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_b06
  15. International Tribunal for the law of the Sea. The Mox plant case (Provisional Measures) № 10. – Order of 3 December 2001. URL: http://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no_10/Order.03.12.01.E.pdf
  16. COMMISSION v IRELAND. JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber) of 30 May 2006 in Case C-459/03. URL: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de134925dbe8c042c3b72a9918695ea10f.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pb38Pe0?text=&docid=57551&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&oc=c=first&part=1&cid=423728>
  17. Permanent Court of Arbitration, March 7, 2002. URL: <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Ireland%20-%20Memorial.pdf> OSPAR.
  18. Permanent Court of Arbitration, 24. June 2003. URL: <http://www.pca-cpa.org/upload/files/MOX%20Order%20no3.pdf>
  19. MOX Plant Case (Ireland v. United Kingdom) № 2002-01. Orders. URL: <https://pcacases.com/web/sendAttach/865>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/866>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/867>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/868>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/869>; <https://pcacases.com/web/sendAttach/870>
  20. C-53/96 Hermès [1998] ECR I-3603, paragraph 33, Joined Cases C-300/98 and C-392/98 Dior and Others [2000] ECR I-11307, paragraph 33, and Case C-13/00 Commission v Ireland [2002] ECR I-2943.

